הנושא את האשה פרק שנים עשר כתובות קד.

דמדליא. דאמרינן במסכת מגילה (דף ו.) למה נקרא שמה לפורי שיושבת בראש ההר לציפור: **דעל כמה זימנין בנים הכסף.** דמולי מעייס הוה ליה: **ומלך תפילין ומנח לה וקא מנער.** למלוך ולהמית: **פתח ואמר.** הקפד: **מרגלים ומלוקים.** מלגלגים ולדיקים מלוקי מרך: **ולא נהניתי בעולם הזה.** [אפילו] לפי טורח שיגעתי באלבע קטנה שלי: **יבואו לדיקים וילאו לקראתו ויבא בשלום.** ואחר כך יוחנן לדיקים על משכבותם: **יולך נחו.** בדרך ישרה: **מתני' כל זמן שהיא בבית אביה.** והיורשים זנות שם: **נובה כתובתה.** כשתגלה: **שתעשה עובה.** מנכסי יתומים נותנת לחם ומלח לשכניה: **וחכמים אומרים.** לא הוזכרו עשרים וחמש לענין הטובה שתעשה ולא אפסדה רבנן כתובה וכשהוזכרו עשרים וחמש לענין המחילה הוזכרו דהואיל ושתקה ולא תבעה כל השנים הללו מחלתה הלכך כל זמן שהיא בבית בעלה אין שתיקתה מחילה אלא מפני שמכסדין אותה היא בושה לתמות על כתובתה אבל בבית אביה משתקה כ"ה שנים מחילה היא: **מפי יורשיה מוזכירין כתובתה בו'.** כלומר לריכים לתמות על כתובתה בתוך כ"ה שנים: **גמ' ענייה שבישראל.** שכתובתה מועטת אינה לרבי מאיר בטובה שעושה בכ"ה שנים: **ומרבה בה ביתום.** שהיתה עשירה וכתובתה מרובה תפסיד כתובתה בטובה של כ"ה שנים: **לפום גמלא שיחנא.** המשוי לפי הגמל. אף כאן לפי עושרה טובתה: **מהו שתשלם.** לר"מ דטעמא משום טובה: **שתשלם.** שנתשוב טובתה לחשבון כתובתה לפי חשבון הבנים להפסיד לכל שנה אחת מעשרים וחמש בכתובתה אם לא שהתה כ"ה שנים אלא תנין או שליטת או רביעת. תשלם לשון מלוקה לפי חשבון הוא לדתנן (מכות דף ה.) משלשין בממון ואין משלשין במכות: **כל מדת חכמים כן.** הנמידוה יתד ולא תמוט: **אבל שטר כתובה יולא.** בנית דין מתחת ידה: **נובה כתובתה לעולם.** שאילו מחלתה היתה מוסרת לה שטר הכתובה: **שלא בהזכרה.** אם שתק עשרים וחמש שנים ולא מיחה על חובו לא הפסיד בכך: **אלמנה בת אחולי היא.** שנהנית מהן כל השנים הללו וכתובתה אינה מלוה ולא מוסרה בה ממון: **לעולם דלא נקיט.** הלכך דווקא בעל חוב הא אלמנה דלא נקטא שטרא אחולי. ודקשיא לך כמאי גבית כשחייב מודה: **שונין.** בעלי בריתא: **גרושה הרי היא כבעל חוב.** לגבות לעולם שלא בהזכרה דוודאי לא מחלה: **כשחייב מודה.** שלא נתקבלה כתובתה: **כר קוא.** שם חכם: הרי

ומנה תפילין. ואע"ג שחולי מעייס [1]פטורין מן התפילין לפי שאין יכולין ליהנות היטב אבל ר' היה מתהיג עצמו בקדושה יותר מדאי והיה יודע היטב ליהנות. מ"ר: **לא נהניתי אפילו באצבע קטנה.** דאמרינן במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו ומייתי הא עובדא דרבי:

ומרתא בת ביתום עשרים וחמש שנים. אמר לי רבי דהך פירכא ליתא אליבא דבר קפרא דאמר לקמן לא שנו אלא מנה ומאתים אבל תוספת אית לה לדעתן כתובה דאורייתא מרתא בת ביתום ועייבה שבישראל שוות אלא אליבא דר' יוחנן דאמר דאפילו תוספת אין לה חייבי הכא ולי נראה דאליבא דכו"ע איתא דהכא אליבא דרבי מאיר חייבי ולקמן לא קאי בר קפרא אלא אליבא דרבנן דאמרי גובה כתובתה בנית אביה עד כ"ה שנים והואיל ושתה כל כך מאלתה ואמר בר קפרא דדוקא מנה ומאתים מאלה אבל תוספת דהוא כמו מתנה בעלמא לא מחלה כמו שאר בעל חוב דלא מחיל אבל לרבי מאיר דמפסדה משום שיש בעשרים וחמש שנה שתעשה טובה כנגד כתובה אין מילוק בין תוספת למנה ומאתים לגפוס גמלא שיחנא דאי לא תימא הכי אלא אדר"מ קאי אם כן מדקאמר דתוספת יש לה אלמנה ליה דלפוס גמלא שיחנא אם כן קשה לדידיה אלמנה דכתובתה מנה עד כ"ה שנים וכתובה דכתובתה מאתים עד כ"ה שנים ודומה לי דבר פשוט דאליבא דרבנן קאי לקמן דכולה סוגיא דלקמן מייבי אליבא דרבנן: **היכי** דמי אי דלא נקיטא כתובה במאי גביא. תימה אמאי לא דייק כמו כן במתניתין במאי גבית בשלא שהתה כ"ה אלא לאו בנקיטא כתובה וקתני דמחלה בכ"ה וי"ל דאמתני' ליכא למיפרך דאיכא למימר דמתני' בעידי מיתה והא אליבא דרב קיימא דלדידיה (לעיל פט:) אלמנה גבית בעדי מיתה והא דקתאמר אי דלא נקיט' כתובה בידה במאי גבית היינו גבו דכמאן דכתב ביה מנה ומאתים דמי דלרב (שם) גרושה לא גבית אלא בגבו: אמר

דמדליא ובסים אוירא ההוא יומא דנח נפשיה דרבי גזרו רבנן תעניתא ובעו רחמי ואמרי כל מאן דאמר נח נפשיה דר' ידקר בחרב סליקא אמתיה דרבי לאיגרא אמרה עליוני' מבקשין את רבי והתחתוני' מבקשין את רבי יהי רצון שיכופו תחתונים את העליונים כיון דחזאי כמה זימני דעייל לבית הכסא וחלץ תפילין ומנח להו וקמצטער אמרה יהי רצון שיכופו עליונים את התחתונים ולא הוו שתקי רבנן מלמיבעי רחמי שקלה כוזא שדייא מאיגרא [לארעא] אישתיקו מרחמי ונח נפשיה דרבי אמרו ליה רבנן לבר קפרא זיל עיין אזל אשכחיה דנח נפשיה קרעיה ללבושיה ואהדריה לקרעיה לאחוריה פתח ואמר אראלים ומצוקים אחזו בארון הקדש נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקדש אמרו ליה נח נפשיה אמר להו אתון קאמריתו ואנא לא קאמינא בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה אמר רבש"ע גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתי יצתה ב"ק ואמרה [1]יבא שלום ינוחו על משכבותם על משכבך מיבעי ליה מסייע ליה לר' חייא בר גמדא דאמר רבי חייא בר גמדא אמר ר' יוסי בן שאול בשעה שהצדיק נפטר מן העולם אומרים מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע צדיק פלוני בא אומר להם יבואו צדיקים ויצאו לקראתו ואומרים לו יבא בשלום ינוחו על משכבותם [2]אמר ר' אלעזר בשעה שהצדיק נפטר מן העולם שלש כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו אחת אומרת לו [3]בא בשלום ואחת אומרת הולך נכחו ואחת אומרת לו יבא שלום ינוחו על משכבותם בשעה שהרשע נאבד מן העולם שלש כיתות של מלאכי חבלה יוצאות לקראתו אחת אומרת [2]אין שלום [4]אמר ה' לרשעים ואחת אומרת לו [3]למעצבה [5]ישכב ואחת אומרת לו [4]רדה והשכבה את ערלים: **מתני'** כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים שיש בכ"ה שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה דברי ר' מאיר שאמר משום רשב"ג [2]וחכ"א כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה לעולם כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים [5]מתה יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים: **גמ'** אמר ליה אביי לרב יוסף ענייה שבישראל עד עשרים וחמש שנים ומרתא בת ביתום עד עשרים וחמש שנים אמר ליה [6]לפום גמלא שיחנא איבעיא להו לרבי מאיר מהו שתשלש תיקו: וחכמים אומרים כל זמן: אמר ליה אביי לרב יוסף אתאי קודם שקיעת החמה גובה כתובתה לאחר שקיעת החמה לא גביא בההיא פורתא אחילתא אמר ליה אין [7]כל מדת חכמים כן היא בארבעים סאה טובל בארבעים סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול בהן אמר רב יהודה אמר רב העיד רבי ישמעאל ברבי יוסי לפני רבי שאמר משום אביו [1]לא שנו אלא שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידיה אבל שטר כתובה יוצא מתחת ידיה גובה כתובתה לעולם ורבי אלעזר אמר אפילו שטר כתובה יוצא מתחת ידיה אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנים מתיב רב ששת [2]ב"ח גובה שלא בהזכרה היכי דמי אי דלא נקט שטרא במאי גבי אלא דנקיט שטרא וב"ח הוא דלאו בר אחולי הוא הא אלמנה אחילתא הוא מותיב לה והוא מפרק לה [3]לעולם דלא נקיט שטרא והכא במאי עסקינן כשחייב מודה והאמר ר' אלעא שונין [4]גרושה הרי היא כבעל חוב היכי דמי אי דלא נקיטא כתובה במאי גביא אלא לאו דנקיטא כתובה וגרושה היא דלאו בת אחולי היא הא אלמנה אחילתא הכא נמי כשחייב מודה [5]אמר רב נחמן בר יצחק תני רב יהודה בר קוא במתניתא דבי בר קוא תבעה כתובתה הרי

במקום שאין כותבין כתובה וסומכים על תנאי ב"ד א"נ שאבדתה אבל אם שטר וכו' פי' שאילו מחלתה היתה מוסרת להן שטר כתובתה ור"א אמר אפילו שטר כתובה יוצא מת"י אינו גובה אלא עד כ"ה שנה מתיב ר"ש ב"ח גובה שלא (בהכרזה) [בהזכרה] פי' אם שתק כ"ה שנים ולא מיחה על חובו אינו מפסיד בכך ה"ד אי דלא נקט שטרא במאי גבי אלא לאו דנקט שטרא וב"ח הוא דלאו בר אחולי הוא הא אלמנה אחילתא פירוש האלמנה היא בת מחילה מפני שנהנית כל השנים וכתובתה אינה בלוה ולא חסרה בה ממון אבל בע"ח למה הוא רוצה למחול חובו הוא מותיב לה והוא מפרק לה בשחייב מודה:

מסורת הש"ס

1) כע"י יבמ, 2) [כפסוק כתיב משכבון], 3) שבועות מח., 4) לעיל מז. סוטה יג., 5) ר"ה יג. מגילת קג., 6) [חולין קי. ע"ז פיבס"ו].

תורה אור השלם

1. יָבוֹא שָׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מִשְׁכָּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ:
ישעיה נז ב
2. אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְיָ לָרְשָׁעִים:
ישעיה מח כב
3. הֵן כֻּלָּם קֹדֶח אֵשׁ מְאַזְּרֵי זִקּוֹת לְכוּ בְאוֹר אִשְׁכֶם וּבְזִיקוֹת בְּעַרְתֶּם מִיָּדִי הָיְתָה זֹאת לָכֶם לְמַעֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן:
ישעיה נ יא
4. מִמִּי נָעַמְתָּ רָדָה וְתִשְׁכַּב הָאָדָם עֲרֵלִים:
יחזקאל לב יט

גליון הש"ס

גמ' שיכופו עליונים. עיין כרן נדרים דף מ' ע"א: שם אין שלום אמר ה'. ל"ל אלהי (ישעיה מז):

מוסף רש"י

כל זמן שהיא בבית אביה. שלא היו טוענים אותה היתומים ולא זנין אותה (לעיל נה.), גובה כתובתה עשרים וחמש שנים. ואם שתקה יתר על כן יום אחד מחלתה וכן תוספת (שם). מתה. אלמנה שלא נגתה מתוכתה, יורשיה מזכיריין כתובתה. ותוכנין ונוכין כתוכתה, עד עשרים וחמש שנים. ואם עברו כ"ה שנים ולא תבעה הפסידה, דהכי תנן כל זמן שהיא בבית אביה, שלא נעלה מזונות מן היתומין, נוטה כתובתה עד כ"ה שנים ואם לא תבעה מחלתה (שבועות מח.). לפום גמלא שיחנא. לפי כח הגמל יעשיטהו משא (לעיל סז.). מרבין כמשלו (סוטה יג.). כל מדת חכמים כן היא. מלומלמת (ר"ה יג.). חסר קורטוב. מדה קטנה מאד, אחד מת' בשמיעה בבא (שם).

תוספות רי"ד

מתני' כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם וכ"ז שהיא בבית בעלה גובה כ' עד כ"ה שנה שיש בכ"ה שנה שתעשה טובה כנגד כ' דברי ר"מ שאמר משום רשב"ג וחכ"א כ"ז שהיא בבית בעלה גובה כ' לעולם וכ"ז שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד כ"ה שנה מתה יורשיה מזכירים כ' עד כ"ה שנה פי' כ"ז שהיא בבית אביה שאינה נוגעת בנכסי בעלה גובה כ' לעולם בין אם נותנים לה מזונות בין אם אין נותנים לה כ"ז שהיא בבית בעלה וגיזונין שם גובה כ' עד כ"ה שנה אבל אם עברה כ"ה שנים אבדה כ' שיש באלו הכ"ה שנה שיעור שתעשה טובה וג"ח לעניים המחוירים בבתים כנגד כתובה ואינה רשאית ליתן לעניים מנכסי יתומים וכל מה שנתנה אנו מחשיבים לה בכ' ושיעורו חכמים שמה שנותנת בכ"ה שנים עולה לה שיעור כ' ובגמרא בעי לר"מ מהו שתשלש פי' שאם לא שהתה כ"ה ושהתה חציה מהו שתפסיד חצי כ' בעבור טובה שעשת' בנכסי בעלה ואמרינן מפסדת לפי חשבון א"ד דוקא כשעולה הטובה כנגד כתובתה דלאו בת נכר' היא כלל אז מפסדת כתובתה אבל קודם שישלימו הכ"ה שנים דבת נכר' היא מתוך שגובה מקצת גובה הכל ואין מחשבין הטובה שעשת ואתוקים בתיקו וחכ"א כ"ז וכו' פירוש שמה שאמרו הראשונים שבכ"ה שנים מפסדת כ' אין הטעם מפני טובה שעשת דההיא טובה שנגמלה עם עניים

עין משפט נר מצוה

בב א טוש"ע י"ד סימן תג סעיף י' הגה"ר ל ב ג מיי' פט"ו מהל' אישות הלכה כג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קז סעיף ח:
לא ד ה טוש"ע ח"מ סימן לח סעיף ח:
לב ו מיי' שם הלכה כח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קז סעיף"ד:
לג ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

תוספות רי"ד (המשך)

ניחא להו ליתמי משום מצוה ואין מחשבים ממנה כלום אלא טעם איבוד כ' היא מפני שכ"ז הזמן מחלה להן כתובתה והלכך כ"ז שהיא בבית בעלה וגיזונית מנכסי' גובה כ' לעולם שזה ששתקה לא מפני שמחלה אלא בעבור מזונותיה שאף אם היה רוצים להגבותה כתובתה לא היתה מקבלת היא כדי שלא תפסיד מזונות וכ"ז שהיא בבית אביה ולא היה זנין אותה שם גובה כתובתה עד כ"ה שנים אבל אם שהתה כ"ה שנים ולא תבעה כ' מחלתה ודוקא כשלא היה זונין אותה שם אבל אם היה זונין אותה שם זה ששתקה מפני המזונות שתקה שאפילו אם היה רוצים להגבותה כ' היא לא היתה מקבלת שלא תפסיד למזונותיה וכ"כ גם ר"ח ז"ל הא דאמרינן כ"ז שהיא בב"א גובה כתובתה עד כ"ה שנים דוקא בשאינה גיזונית מהם אבל אם היתה גיזונית מהם גובה כ' לעולם וכך פי' המורה בריש פ' אע"פ דאמרן תוספת כתובה ככתובה למאי נ"מ וכו' עד כ"ז שהיא בב"א תנן בהנושא כ"ז שהיא בבית בעלה במשך אלמנותה גובה כתובתה לעולם וכ"ז שהיא בב"א שלא היו עובדים אותה היתומים ולא זנין גובה כתובתה עד כ"ה שנים ואם שהתה יותר מכאן מחלתו וכן כתוב והבא דפי' המורה כ"ז שהיא בב"א והיורשים זנין אותה וגם זה פי' ל"ש שאין טעמו בעבור מחילה אלא בעבור הטובה שעשת מנכסי יתומים ואם היא בב"א אע"פ שזנים אותה שם אם עשת טובה ממזונותיה שלה הן ואין עולים לה בכתובתה אבל בדברי חכמים דשעמייהו משום מחילה אין לפרש אלא כגון שלא היו זנים אותה. מתה יורשיה מזכירים כתובתה עד כ"ה שנה בפ' כל הנשבעים מוקי לה כשנשבעה ומתה שאין אדם מוריש שבועה לבניו מפני שאינו ממון: א"ל אביי לרבה אתא קודם שקיעת החמה גביא כ' לאחר שקיעות החמה לא גביא כ' בהאי פורתא אחליתי' א"ל אין כל מדות חכמים כך היא כמ' סאה הוא טובל במ' חסר קורטוב א"ס. אר"י א"ר העיד ר"ש לפני רבי שאמר משום אביו ל"ש אלא שאין שטר כתובה יוצא מת"י אבל שטר כתובה יוצא מת"י גובה כ' לעולם פי' ל"ש שבכ"ה שנים מחלה כתובתה אלא כשאין לה כתובה כגון

תוספות רי"ד (המשך)

מתני' כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם וכ"ז שהיא בבית בעלה גובה כ' עד כ"ה שנה שיש בכ"ה שנה שתעשה טובה כנגד כ' דברי ר"מ שאמר משום רשב"ג וחכ"א כ"ז שהיא בבית בעלה גובה כ' לעולם וכ"ז שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד כ"ה שנה מתה יורשיה מזכירים כ' עד כ"ה שנה פי' כ"ז שהיא בבית אביה שאינה נוגעת בנכסי בעלה גובה כ' לעולם בין אם נותנים לה מזונות בין אם אין נותנים לה כ"ז שהיא בבית בעלה וגיזונית שם גובה כ' עד כ"ה שנה אבל אם עברה כ"ה שנים אבדה כ' שיש באלו הכ"ה שנה שיעור שתעשה טובה וג"ח לעניים המחוירים בבתים כנגד כתובה ואינה רשאית ליתן לעניים מנכסי יתומים וכל מה שנתנה אנו מחשיבים לה בכ' ושיעורו חכמים שמה שנותנת בכ"ה שנים עולה לה שיעור כ' ובגמרא בעי לר"מ מהו שתשלש פי' שאם לא שהתה כ"ה ושהתה חציה מהו שתפסיד חצי כ' בעבור טובה שעשת' בנכסי בעלה ואמרינן מפסדת לפי חשבון א"ד דוקא כשעולה הטובה כנגד כתובתה דלאו בת נכר' היא כלל אז מפסדת כתובתה אבל קודם שישלימו הכ"ה שנים דבת נכר' היא מתוך שגובה מקצת גובה הכל ואין מחשבין הטובה שעשת ואתוקים בתיקו וחכ"א כ"ז וכו' פירוש שמה שאמרו הראשונים שבכ"ה שנים מפסדת כ' אין הטעם מפני טובה שעשת דההיא טובה שנגמלה עם עניים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com